

Załącznik do Uchwały
Nr
Rady Powiatu Stalowowolskiego
z dnia2024 r.

POWIAT
STALOWOWOLSKI

**PROGRAM ROZWOJU
PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE STALOWOWOLSKIM
NA LATA 2024 - 2026**

Spis treści

Wprowadzenie	3
Metodologia	5
1. Diagnoza pieczy zastępczej	6
1.1. Zasady organizacji pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowskim w świetle ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	6
1.2. Instytucjonalna piecza zastępcza	10
1.3. Rodzinna piecza zastępcza	12
1.4. Dynamika zmian w obszarze pieczy zastępczej	15
1.5. Działalność organizacji pozarządowych w obszarze pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowskim w latach 2021-2023.....	17
2. Kierunek rozwoju systemu pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowskim.....	19
2.1. Współpraca Powiatu Stalowowskiego z gminami w ramach systemu rodzinnej pieczy zastępczej	19
2.2. Analiza danych i ewaluacja dotychczas obowiązującego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Stalowowskim na lata 2021 – 2023.....	23
2.3. Deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowskim.....	26
2.4. Cele i zadania programu.....	30
2.5. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2024 – 2026	34
3. Finansowanie, monitoring i ewaluacja	35
Zakończenie	36

Wprowadzenie.

Polskie prawo gwarantuje prymat wychowania w rodzinie własnej dziecka. Rodzina jako podstawa naturalnego środowiska rozwoju i dobra dziecka objęta jest niezbędną ochroną państwa oraz wsparciem. Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest gwarantem właściwego rozwoju młodego pokolenia. To w niej dziecko doświadcza miłości, bliskości, akceptacji. Rodzina odpowiada za uspołecznienie jednostki przygotowanej do odgrywania określonych ról społecznych, daje potencjał do rozwoju wzrastających w niej dzieci. Stanowi naturalne środowisko wpajania podstawowych wartości, wzorców i zasad współżycia. Jednak z drugiej strony rodzina bywa też źródłem dysfunkcji społeczno-rozwojowych, prowadzących do społecznego wykluczenia i stygmatyzacji jej członków. Wówczas niezbędne jest wsparcie z zewnątrz realizowane przez instytucje i służby powołane do udzielania pomocy rodzinie. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Natomiast system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Działaniom profilaktycznym mającym na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym muszą towarzyszyć działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. Powinny mieć one charakter okresowy i zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną. Wśród instytucji sprawujących pieczę zastępczą nad dzieckiem szczególne miejsce powinny zajmować rodzinne formy. Mając powyższe na uwadze zakłada się, że podstawowymi formami pieczy zastępczej będą rodziny zastępcze zawodowe, rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny spokrewnione oraz rodzinne domy dziecka.

Celem pieczy zastępczej jest przygotowanie dziecka do odpowiedzialnego i samodzielnego życia, pokonywania trudności życiowych, wpajanie prawidłowych norm społecznych, podtrzymywanie bliskich i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami oraz zaspakajanie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Prawidłowy przebieg procesów wychowawczych i socjalizacyjnych inicjowany w rodzinie warunkuje przygotowanie do pełnienia przez dzieci i młodzież ról społecznych. Z drugiej strony dysfunkcjonalność rodziny polegająca na niewywiązywaniu się z powierzonych jej zadań, prowadzi do zaburzeń procesu socjalizacji, czego konsekwencją jest niewłaściwe lub nie dość staranne przygotowanie młodego pokolenia do życia w społeczeństwie. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami

oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami, związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi. Wspomaganie rodziny w wypełnianiu zadania wychowania i opieki nad dziećmi oznacza zatem zaangażowanie wielu podmiotów, co z kolei wymaga stworzenia skoordynowanego i spójnego systemu pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kompleksowo reguluje problematykę wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, tj.: działania profilaktyczne ukierunkowane na rodziny zagrożone lub przeżywające trudności oraz budowanie mechanizmów pracy z rodziną dziecka i organizację systemu pieczy zastępczej. Ustawa rozdziela funkcje gminy i powiatu w ten sposób, że w kompetencji gmin pozostaje praca z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy, a do zadań powiatu należy organizacja pieczy zastępczej. W celu zapewnienia każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców, stabilnego i trwałego środowiska wychowawczego, tworzy się programy wspierania rodziny (gminy) oraz programy rozwoju pieczy zastępczej (powiaty).

Art. 180 pkt 1 cyt. ustawy wskazuje, że **do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej**, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Program służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej. Uchwałą Rady Powiatu Stalowowolskiego Nr XXVII/209/2021 z dnia 27 kwietnia 2021 r. przyjęto Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim na lata 2021 – 2023, który realizowany był przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli. Opracowano nowy dokument, który stanowi kontynuację działań, jak również wnosi nowe propozycje rozwiązań lokalnych problemów w obszarze pieczy zastępczej w oparciu o dotychczasowe doświadczenie w organizowaniu opieki i wychowania w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.

Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim na lata 2024-2026 uwzględnia także działania w obszarze pieczy zastępczej, które zostały zawarte w innych dokumentach programowych o zasięgu krajowym i wojewódzkim.

Metodologia.

W celu opracowania Programu Rozwoju Pielczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim na lata 2024-2026, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli (pełniące rolę organizatora rodzinnej pielczy zastępczej w Powiecie Stalowowolskim) rozpoczęło prace nad powyższym dokumentem. Dokonano diagnozy zagadnienia w powiecie oraz ewaluacji Programu Rozwoju Pielczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim za lata 2021-2023 poprzez zbieranie, analizę i interpretację danych. Dotychczasowe doświadczenia w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, pokazały jak ważna jest współpraca międzyinstytucjonalna, która umożliwia skuteczną i kompleksową pracę z rodziną. Ten rodzaj współpracy usprawnia organizację lokalnego systemu wsparcia z uwzględnieniem możliwości i zasobów jednostek samorządu terytorialnego. Tworzy się platforma współpracy między instytucjami oraz buduje społeczne zaufanie do kompetencji instytucji pomocowych. Oczywiście współpraca jest procesem, wymaga czasu i zaangażowania, ale jest najbardziej efektywną i całościową formą pomocy dziecku i rodzinie. Nawet preambuła ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pielczy zastępczej akcentuje wagę współpracy międzyinstytucjonalnej:

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla ich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.”

Współpraca międzyinstytucjonalna jest działaniem skoordynowanym, łączącym wiedzę, umiejętności oraz doświadczenia specjalistów reprezentujących instytucje i organizacje, dla których priorytetem jest wsparcie i pomoc w rozwiązywaniu problemów rodziny i poszczególnych jej członków. Dlatego działania wynikające z realizacji 3-letnich Programów Rozwoju Pielczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim prowadzone są we współpracy z przedstawicielami ośrodków pomocy społecznej, organizacji pozarządowych działających na rzecz dziecka i rodziny oraz kierowników placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu powiatu. Bieżąca współpraca z samorządami gminnymi działającymi w obszarze pomocy społecznej, przedstawicielami instytucjonalnej pielczy zastępczej oraz lokalnymi organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie wspierania rodziny i systemu pielczy zastępczej ma kluczowy wpływ na ostateczny kształt dokumentu, który wytycza cele i zadania na rzecz rozwoju pielczy zastępczej w Powiecie Stalowowolskim.

1. Diagnoza pieczy zastępczej.

1.1. Zasady organizacji pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowolskim w świetle ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli jest jednostką organizacyjną Powiatu Stalowowolskiego. Jako samodzielna jednostka organizacyjno-budżetowa podporządkowana bezpośrednio Zarządowi Powiatu, zostało powołane uchwałą Nr IV/9/99 Rady Powiatu Stalowowolskiego z dnia 5 lutego 1999 r. Celem jednostki jest pomoc w uzyskaniu samodzielności i satysfakcjonującego poziomu życia osobom i rodzinom zamieszkałym na terenie powiatu.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na powiaty obowiązek organizacji pieczy zastępczej. Kluczowe znaczenie cytowana ustawa przypisuje organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej. W Powiecie Stalowowolskim jednostką realizującą zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli zgodnie z Zarządzeniem Nr 49/2011 Starosty Stalowowolskiego z dnia 23 listopada 2011 r.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej, realizuje powierzone zadanie poprzez pozostający w strukturze organizacyjnej jednostki:

- **Dział Pomocy Społecznej**, w ramach którego funkcjonują 2 zespoły:
 - **Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej** (pedagog, psycholog oraz 2 koordynatorów)
 - **Zespół ds. Pomocy Instytucjonalnej i Świadczeń** (starszy specjalista pracy socjalnej, inspektor, starszy inspektor). Za prawidłową i terminową realizację zadań Działu Pomocy Społecznej odpowiada kierownik działu. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie dysponuje bazą lokalową oraz kadrową w postaci zatrudnionych specjalistów z długoletnim doświadczeniem w pracy z rodziną i dzieckiem.

Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej określone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wytyczają kierunki działań w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej. Najważniejsze z nich to:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 2) kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

- 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 7) organizowanie dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- 8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- 13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- 15) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- 16) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 17) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej opracował **autorski program szkoleniowy** przeznaczony dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej pn. „Drogowskaz do dobrych więzi...” zatwierdzony decyzją Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 stycznia 2019 r. Nr 6/2019/RZ.

Rodzinna piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem. W wyniku zmiany sytuacji prawnej dziecka (przywrócenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej) może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej. Kandydaci podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej informowani są o czasowości opieki nad dzieckiem, dlatego muszą brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

Rozpatrzenie wniosku kandydata do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej oznacza konieczność sporządzenia opinii (negatywnej lub pozytywnej) przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, ze szczególnym uwzględnieniem motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, analizy sytuacji osobistej, rodzinnej, zdrowotnej, finansowej kandydatów potwierdzonej stosownymi dokumentami. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli opracowało **procedurę opiniowania kandydatów** na rodzinę zastępczą zawodową i niezawodową, która obejmuje:

1. Rozmowę wstępną oraz ustne i pisemne przekazanie informacji dotyczących wymagań w stosunku do kandydatów.
2. Zebranie i analizę dokumentów złożonych przez kandydatów na rodzinę zastępczą potwierdzających spełnianie przez nich warunków.
3. Badania psychologiczno – pedagogiczne: 4 – 5 sesji z kandydatami:
 - Praca indywidualna z kandydatami mająca na celu sprawdzenie ich motywacji i predyspozycji do przyjęcia dziecka do rodziny.
 - Badania osobowości kandydatów, ich mocnych i słabych stron.
 - Badania systemu rodzinnego kandydatów – domy pochodzeniowe kandydatów; wartości, normy, podstawy działania, ze szczególnym uwzględnieniem miejsca dziecka w rodzinie, stosunku dorosłych do dzieci.
 - Badania związku małżeńskiego kandydatów: stworzenie mapy mocnych i słabych stron związku małżeńskiego, modele przywiązania małżeńskiego.
 - Badanie postaw rodzicielskich w stosunku do dzieci własnych kandydatów; zapoznanie się ze zdaniem dzieci własnych dotyczącym przyjęcia do rodziny dziecka osieroconego społecznie.
 - Wizyta domowa mając na celu sprawdzenie warunków mieszkalno – bytowych.
4. Skierowanie kandydatów na obowiązkowe szkolenie, które trwa nie mniej niż 40 godzin, zawiera 10 godzinny staż w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Szkolenie grupowe prowadzone jest metodą warsztatową.

Po odbyciu szkolenia osoby kandydujące do pełnienia funkcji rodziny zastępczej otrzymują zaświadczenie kwalifikacyjne zawierające potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze na ich wniosek wspierają koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator może mieć po opieką nie więcej niż 15 rodzin zastępczych. Praca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego. Ponadto koordynator nie może prowadzić postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat. W ramach Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli zatrudnionych jest dwóch koordynatorów. Osoby te systematycznie podnoszą swoje kwalifikacje w zakresie pracy z dziećmi i rodziną, w szczególności poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku;
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- 7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatora lub organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023.

lata	liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	liczba dzieci w rodzinach zastępczych objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej
2021	25	46
2022	26	46
2023	25	43

Źródło: dane własne.

Wykonując powierzone obowiązki, koordynatorzy podejmowali współpracę z n/w instytucjami:

- ośrodki pomocy społecznej (asystent rodziny, pracownik socjalny),
- wydziały rodzinne sądów rejonowych (kurator),
- szkoły, przedszkola (wychowawca, pedagog, psycholog),
- urzędy gmin,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej,
- Policja,
- Ośrodek Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepęstwem w Stalowej Woli,
- rodzice biologiczni oraz członkowie ich rodzin,

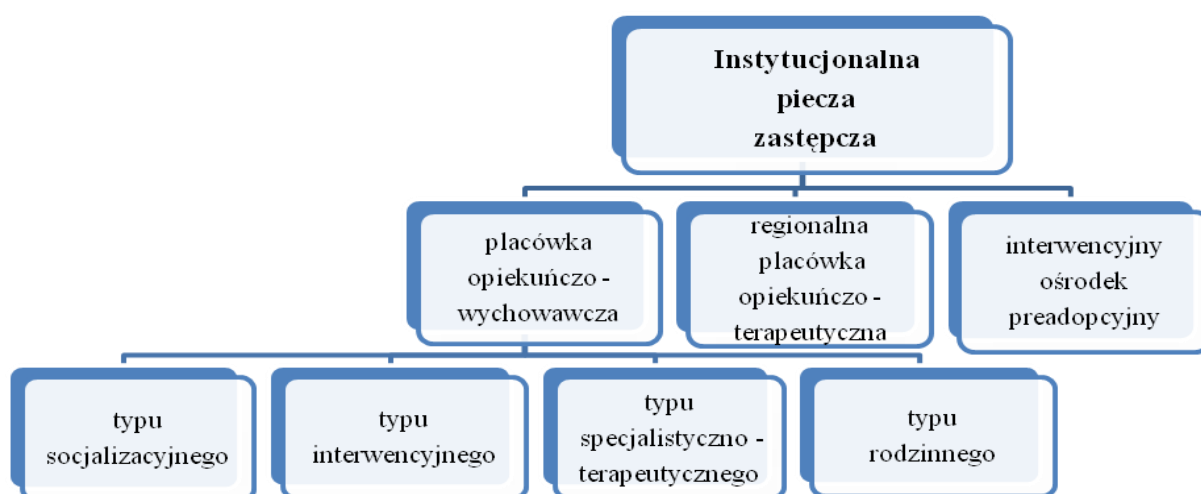
Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej otoczyli rodziny zastępcze wsparciem oraz podejmowali wspólne działania mające na celu rozwiązanie bieżących trudności wynikających z funkcjonowania rodziny. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wykonywali swoje obowiązki w bezpośrednim kontakcie z rodziną i wychowankiem w ich środowisku domowym.

Wobec rodzin nieobjętych opieką koordynatora, zadania te wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. W analizowanym wyżej okresie 2021-2023 nie było ani jednego takiego przypadku.

1.2. Instytucjonalna piecza zastępcza.

Formy organizacji instytucjonalnej pieczy zastępczej w Polsce reguluje Dział III, rozdział 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Diagram nr 1. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej w Polsce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Spośród form pieczy instytucjonalnej wyłącznie **placówka opiekuńczo-wychowawcza** jest prowadzona przez powiat, zaś pozostałe dwie – **regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną** i **interwencyjny ośrodek preadopcyjny** prowadzi samorząd województwa.

Podkreślić należy, że ustawa nie precyzuje zadań placówki **opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego**.

Głównym zadaniem **placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego** jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki. W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego może zostać wyodrębniona część organizacyjna dysponująca bazą noclegową i zapewniająca opiekę wychowawczą, czynna przez całą dobę, wykorzystywana w sytuacjach kryzysowych, kiedy dziecko ze względów rodzinnych musi czasowo zamieszkać poza swoją rodziną za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych albo kiedy rodzina musi czasowo uzyskać schronienie.

Placówka **opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego** sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności takim, które legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymaga stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymaga wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.

W **regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej** umieszcza się dzieci, wymagające stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji, które ze względu na stan zdrowia nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Natomiast **interwencyjny ośrodek preadopcyjny** służy dzieciom, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą być umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

Zadania **placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego** polegają przede wszystkim na wychowywaniu dzieci w różnym wieku, w tym dorastających i usamodzielniających się. Ponadto placówki tego rodzaju umożliwiają wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu, współpracując z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny. Placówka jest instytucją całodobową czynną bez przerwy, cały rok kalendarzowy, we wszystkie dni tygodnia. W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego można umieścić w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

Po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w pieczy rodzinnej, dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej jest kierowane do pieczy instytucjonalnej. W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub

specjalistyczno-terapeutycznego umieszczane są dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu do życia w rodzinie. Umieszczenie dziecka poniżej 10 roku życia w w/w placówkach jest możliwe w przypadku, gdy w danej placówce opiekuńczo-wychowawczej umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Zgodnie z art. 95 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego można umieścić w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej”.

W Stalowej Woli funkcjonują trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego:

- **Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Podleśna Przysiań”** przy ul. Podleśnej 6;
- **Dom dla Dzieci i Młodzieży im. św. Brata Alberta** przy ul. Wałowej 46;
- **Dom dla Dzieci i Młodzieży im. św. Jana Pawła II** przy ul. Wałowej 46A

oraz jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu interwencyjnego:

- **Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży** przy ul. Ofiar Katynia 57 dysponująca 8 miejscami, która zapewnia całodobową opiekę oraz zaspokaja niezbędne potrzeby dzieci i młodzieży w sytuacjach kryzysowych.

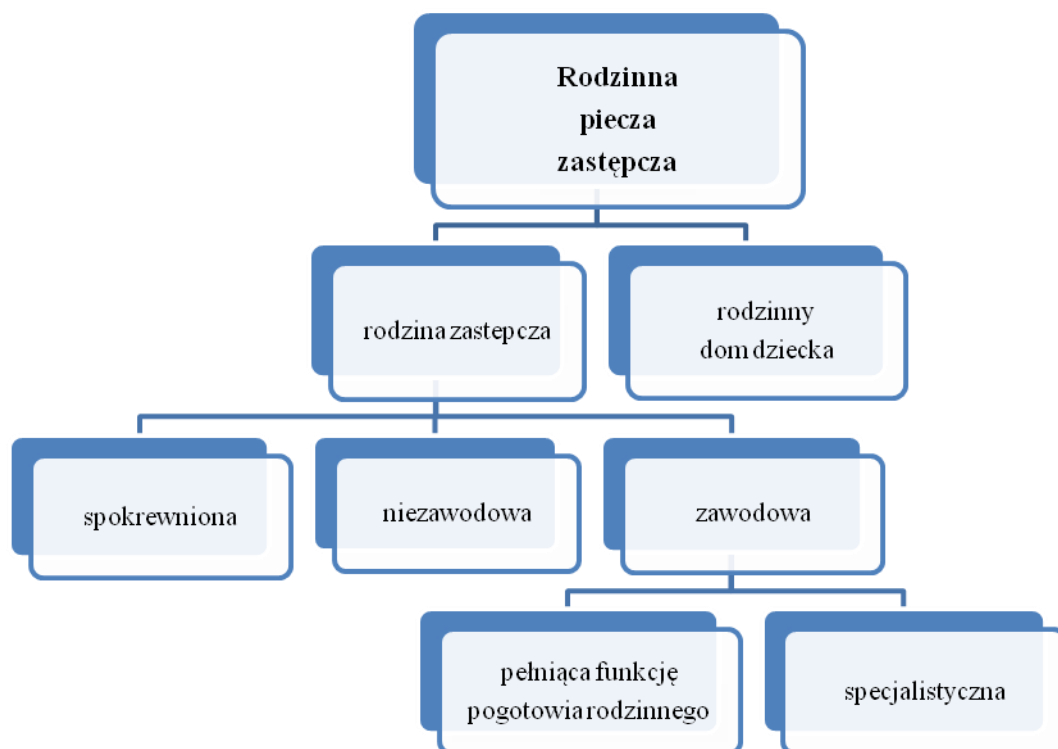
Warto wspomnieć, że choć w ustawie nie występuje odrębny typ placówki opiekuńczo-wychowawczej łączącej zadania placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej, to ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w art. 101 ust. 2, przewiduje taką możliwość. Liczba tego typu placówek stale rośnie w naszym kraju, a dynamikę zjawiska zaprezentowano poniżej, w Tabeli nr 2.

Pomimo kierunku zmian, jakie wprowadziła ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dla części dzieci i młodzieży jedyną szansą jest umieszczenie w pieczy instytucjonalnej. Jest to podyktowane m. in. brakiem wystarczającej ilości rodzin zastępczych, jak również wiekiem dzieci, ich trudnościami w przystosowaniu się do życia w rodzinie oraz innymi, często sprzężonymi dysfunkcjami.

1.3. Rodzinna piecza zastępcza.

Sposób organizacji rodzinnej pieczy zastępczej w Polsce reguluje Dział III, rozdział 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Diagram nr 2. Formy rodzinnej pieczy zastępczej w Polsce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

W ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej - art. 4 pkt 1 - ustawodawca podkreśla, iż stosując zapisy ustawy, należy mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do wychowywania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli dążąc do zapewnienia opieki i wychowania każdemu dziecku pozbawionemu możliwości wzrastania w swym naturalnym środowisku rodzinnym, podejmuje wszelkie konieczne działania celem umieszczania dzieci w rodzinnych formach pieczy, również poza Powiatem Stalowowolskim.

Rodziny zastępcze zawodowe są przyszłością profesjonalnej opieki pozainstytucjonalnej. Dlatego wszelkie działania instytucji powołanych do pracy z rodziną i dzieckiem oraz stosunek władz samorządowych do osób zgłaszających gotowość pełnienia roli opiekunów zastępczych są nastawione na współpracę z nimi i traktowanie jako partnerów w realizacji ustawowych zadań.

Rodzinna piecza zastępcza obejmująca rodzinę zastępczą oraz rodzinny dom dziecka zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie. Ustawa precyzuje to zadanie zakładając, że te formy opieki traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej, zapewniają dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych, zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych, zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań, zaspokajają jego potrzeby emocjonalne,

bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne, zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka oraz umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej. Ustawa zakłada ponadto, że rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka współpracują z ośrodkiem adopcyjnym, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

Ustawa określa trzy rodzaje rodzin zastępczych. **Rodzinę zastępczą spokrewnioną** tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępniymi lub rodzeństwem dziecka, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej. Funkcje rodziny zastępczej spokrewnionej pełnią najbliżsi krewni dziecka: dziadkowie, starsze, pełnoletnie rodzeństwo. Ustanawia ją sąd rodzinny w wypadku śmierci rodziców, ich niewydolności wychowawczej czy innych problemów, których skutki niekorzystnie oddziałują na dziecko. Z kolei **rodzinę zastępczą niezawodową** lub **rodzinę zastępczą zawodową** tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępniymi lub rodzeństwem dziecka.

Zawodowość rodzin zastępczych polega na tym, że **zawodowa rodzina zastępcza** jest profesjonalnym rodzinnym środowiskiem dla przyjętego dziecka. Oprócz kryteriów, jakie powinni spełniać kandydaci na rodzinę zastępczą, osoby ubiegające się o założenie rodziny zawodowej muszą posiadać szczególne predyspozycje psychofizyczne, doświadczenie i umiejętność pracy z dziećmi o szczególnych potrzebach. Muszą też ukończyć specjalistyczne szkolenia. Za sprawowanie opieki nad dzieckiem rodziny te pobierają wynagrodzenie. **Rodzinom specjalistycznym** powierza się dzieci wymagające dodatkowej opieki czy pielęgnacji. Przeznaczone są one dla dzieci z problemami rozwojowymi, zdrowotnymi, z dysfunkcjami, niedostosowane społecznie oraz dla małoletnich matek z dziećmi. Rodziny takie specjalizują się w opiece nad dziećmi z podobną grupą dysfunkcji czy jednym rodzajem problemów np. dziećmi niepełnosprawnymi lub dziećmi niedostosowanymi społecznie. **Rodzinne pogotowia** tworzone są po to, by sprawować opiekę krótkoterminową do czasu uregulowania sytuacji prawnej np.: nad nowonarodzonym dzieckiem pozostawionym przez matkę na oddziale w szpitalu lub noworodkiem zabezpieczonym przez sąd rodzinny na czas trwania postępowania opiekuńczego lub nad małoletnim dzieckiem odebrany przez odpowiednie służby w momencie interwencji w rodzinie biologicznej. Rodzinny pogotowiom powierzane są często noworodki i niemowlaki na okres, w którym rodzina biologiczna dziecka, z pomocą odpowiednich służb, może rozwiązać swoje problemy i ponownie, za zgodą sądu rodzinnego przejąć opiekę nad dzieckiem. Dzieci trafiają tu również, gdy potrzebny jest czas na znalezienie dla dziecka rodziców adopcyjnych.

Rodzinne domy dziecka realizują zadania opieki całkowitej w ramach środowiska rodzinnego. Z osobą prowadzącą rodzinny dom dziecka starosta zawiera umowę na okres co najmniej 5 lat, z tytułu której przysługuje stałe wynagrodzenie miesięczne. W tym samym czasie w rodzinnym domu dziecka,

może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Taka forma rodzinnej pieczy nie funkcjonuje w Powiecie Stalowowolskim, ponieważ nie zgłosili się dotychczas kandydaci gotowi do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

1.4. Dynamika zmian w obszarze pieczy zastępczej.

Warto przeanalizować, jakie zmiany zachodzą w obszarze pieczy zastępczej w odniesieniu do zasięgu terytorialnego. Doskonale widać, jak ewaluje zarówno rodzinna piecza zastępcza, jak i instytucjonalna w zestawieniu danych GUS w całym kraju, Województwie Podkarpackim oraz Powiecie Stalowowolskim. Analizie poddano lata 2019-2022, na podstawie których wnioskować można o kierunku zmian w obszarze pieczy rodzinnej i instytucjonalnej.

Tabela nr 2. *Dynamika zmian w obszarze pieczy zastępczej w odniesieniu do zasięgu terytorialnego.*

zasięg terytorialny	lata	piecza rodzinna		piecza instytucjonalna				
		rodzina zastępcza	rodzinny dom dziecka	placówka socjalizacyjna	placówka interwencyjna	placówka łącząca zadania	placówka rodzinna	placówka specjalistyczno-terapeutyczna
Polska	2019	36 006	666	720	41	151	230	24
	2020	35 855	685	751	43	154	223	22
	2021	35 915	724	777	51	182	219	31
	2022	35 439	781	807	56	190	209	32
Województwo Podkarpackie	2019	1204	7	31	1	4	5	1
	2020	1170	11	33	1	4	4	1
	2021	1141	14	38	1	5	2	2
	2022	1123	13	37	1	5	1	1
Powiat Stalowowolski	2019	33	0	2	1	0	0	0
	2020	29	0	2	1	0	0	0
	2021	28	0	3	1	0	0	0
	2022	27	0	3	1	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z analizy rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019-2022 wynika niepokojący trend spadkowy wśród rodzin zastępczych. W omawianym okresie w Polsce ubyło 567 rodzin, w Województwie Podkarpackim – 81 rodzin, a w Powiecie Stalowowolskim ta liczba zmniejszyła się o 6 rodzin zastępczych. Nadziei na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej upatrywać można w rosnącej liczbie rodzinnych domów dziecka. W okresie 2019-2022 w Polsce przybyło 115 rodzinnych domów dziecka, w Województwie Podkarpackim – 6, natomiast w Powiecie Stalowowolskim ta forma pieczy nigdy nie istniała z powodu braku kandydatów. Główną ideą obowiązującej od 2012 roku ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest deinstytucjonalizacja, czyli przejście od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej. Tymczasem analiza danych GUS za okres 2019-2022 pokazuje, że z każdym kolejnym rokiem nie maleje, a zwiększa się liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych o charakterze socjalizacyjnym. W omawianym okresie przybyło ich w kraju 87, w województwie 6, w powiecie jedna. Zwiększyła się również w Polsce o 15 liczba placówek interwencyjnych. W Województwie Podkarpackim i Powiecie Stalowowolskim w ciągu 4 omawianych lat funkcjonowała tylko jedna – Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży w Stalowej Woli. To, w jak intensywny sposób wzrasta liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych dokumentują kolejne dane na temat placówek łączących zadania socjalizacyjne i interwencyjne. W latach 2019-2022 przybyło ich w całym kraju 39, w województwie 1, a w powiecie nie ma tego typu placówki. Jednak potrzeby lokalne wskazują na konieczność utworzenia takiej formy pieczy instytucjonalnej wobec braku kandydatów na rodziny zastępcze. Placówka opiekuńczo-wychowawcza łącząca zadania placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej pozwala na szybkie i skuteczne zabezpieczenie dzieci w sytuacjach kryzysowych, w szczególności gdy zagrożone jest zdrowie lub życie dziecka a powołane do tego służby działając w trybie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej podejmują wspólnie decyzję o konieczności zabezpieczenia dziecka poza środowiskiem rodzinnym. Z danych GUS wyczytać można, iż w latach 2019-2022 zmniejszyła się w kraju o 21 liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, w których w tym samym czasie wychowuje się łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej. W województwie z 5 placówek typu rodzinnego pozostała tylko jedna, a w powiecie nigdy nie funkcjonowało tego typu wsparcie. W ostatniej, przedstawionej w tabeli instytucjonalnej formie pieczy, również odnotowuje się wzrost o 8 placówek specjalistyczno-terapeutycznych (sprawujących opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach), lecz wyłącznie w skali całego kraju, tj. z 24 do 32 w omawianym okresie 2019-2022. W Województwie Podkarpackim funkcjonuje tylko jedna tego typu placówka.

Samorząd województwa może prowadzić lub zlecić prowadzenie regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej.

1.5. Działalność organizacji pozarządowych w obszarze pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowolskim w latach 2021-2023.

Istotnym elementem wsparcia w obszarze działań na rzecz rodziny i dziecka są lokalnie działające organizacje pozarządowe. W Polsce pojęcie to definiuje ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 r. zgodnie, z którą organizacjami pozarządowymi są niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia. Działalność organizacji pożytku publicznego prowadzona jest na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów wyodrębnionych ze względu na szczególną sytuację życiową lub materialną, stanowiąc jednocześnie wyłączną statutową działalność. Dlatego w październiku 2016 r. pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli założyli **Stowarzyszenie Wsparcia i Aktywizacji Rodzin „Sztama”**. Cele stowarzyszenia to przede wszystkim: prowadzenie działalności w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, kształtowanie racjonalnych zachowań społecznych w odniesieniu do zjawiska przemocy w rodzinie, szczególnie wobec dzieci, działalność na rzecz integracji i reintegracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, funkcjonowanie w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, wspieranie i organizowanie działalności kulturalnej i oświatowej, a także prowadzenie działań mających na celu pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób, w tym osób niepełnosprawnych i osób w wieku emerytalnym.

W okresie od 2021 r. do 2023 r. Stowarzyszenie Wsparcia i Aktywizacji Rodzin „Sztama” zrealizowało poniższe projekty:

1. W okresie od 23.07.2021 r. do 31.10.2021 r. zadanie publiczne współfinansowane ze środków budżetu Województwa Podkarpackiego - Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie pn. „Wjazd turystyczno – rekreacyjny w Bieszczady dla rodzin niepełnosprawnych *BIESZCZADY Z PRZYGODĄ*”. Zadanie realizowane w ramach „Wojewódzkiego Programu na Rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2030.”
2. W okresie od dnia 11.08.2022 r. do dnia 30.11.2022 r. dwa zadania publiczne współfinansowane ze środków budżetu Województwa Podkarpackiego - Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie. Przeprowadzenie szkolenia pt. „Kompleksowe wsparcie dziecka przebywającego w pieczy zastępczej oraz opiekunów i ich dzieci biologicznych” oraz szkolenie pt. „Zapobieganie zachowaniom przemocowym (autoagresywnym) wśród dzieci i młodzieży.”

3. W okresie od dnia 23.09.2023 r. do dnia 24.09.2023 r. zadanie publiczne współfinansowane ze środków budżetu Województwa Podkarpackiego - Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie. Promowanie działań wzmacniających więzi międzypokoleniowe w rodzinie pn. „AKCJA RELACJA – Międzypokoleniowa integracja”.

Angażując się m.in. na rzecz wspierania rodzicielstwa zastępczego, Stowarzyszenie Wsparcia i Aktywizacji Rodzin „Sztama” planuje kolejne działania statutowe.

W lutym 2017 r. zarejestrowane zostało **Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych „Przytulny Dom”** z siedzibą w Stalowej Woli zrzeszające rodziny zastępcze. Cele statutowe stowarzyszenia to:

- Propagowanie i tworzenie ruchu zastępczego rodzicielstwa dla dzieci i młodzieży osieroconej, osamotnionej i odrzuconej.
- Pomoc społeczna w tym rodzinom i osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.
- Prowadzenie działań profilaktyczno-zapobiegawczych niepowodzeniom rodzinnym i osobistym w środowiskach będących w kręgu zainteresowań stowarzyszenia.
- Reprezentowanie i obrona interesów rodzin zastępczych wobec organów administracji państwowej i samorządowej oraz innych instytucji.
- Pozyskiwanie środków na realizację celów statutowych.
- Prowadzenie i organizowanie działalności szkoleniowej na rzecz rodzin zastępczych i usamodzielnianie wychowanków z rodzin zastępczych.
- Wspieranie inicjatyw i organizowanie działalności promujących zdrowie psychiczne oraz wyrównujących społeczne szanse dzieci, młodzieży oraz całych rodzin.
- Upowszechnianie i rozwijanie postaw i wartości humanistycznych, obywatelskich, proekologicznych, umożliwiających pełne i odpowiedzialne uczestnictwo w życiu kraju, społeczeństwa i środowiska.
- Prowadzenie edukacji i innych działań w zakresie profilaktyki społecznej, w tym uzależnień w szczególności alkoholizmu i narkomanii.
- Pomoc w usamodzielnianiu się wychowanków poprzez mobilizację instytucji, pomoc w uzyskiwaniu samodzielnego mieszkania i pracy.
- Działalność charytatywna: a) wspieranie w zdobywaniu przysługujących wychowankom rodzin zastępczych mieszkań i funduszy, b) nadzór nad powierzonymi im lokalami i funduszami.
- Działania na rzecz niepełnosprawnych wychowanków, w tym opieka zdrowotna, socjalna, edukacyjna, rehabilitacyjna.
- Propagowanie szeroko pojętej kultury fizycznej, sportowo - turystycznej i upowszechnianie zdrowego stylu życia i czynnego wypoczynku.

- Prowadzenie rodzinnych domów dziecka, pogotowi opiekuńczych, ośrodka rodzicielstwa zastępczego, świetlic środowiskowych itp.

Działalność wymienionych stowarzyszeń jest odpowiedzią na potrzebę wsparcia rodzicielstwa zastępczego oraz pomocy dzieciom, które nie mogą być wychowywane przez swoich rodziców. Rozległość zadań, w które angażują się organizacje, ich społeczny charakter powodują, że postrzegane są jako cenny partner samorządu terytorialnego. Organizacje pozarządowe dzięki swemu zaangażowaniu są ogromnym potencjałem społecznym również poprzez umiejętność reagowania na problemy i dostosowywanie się do aktualnych potrzeb. Są istotnymi uczestnikami życia społecznego.

2. Kierunek rozwoju systemu pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowolskim.

2.1. Współpraca Powiatu Stalowowolskiego z gminami w ramach systemu rodzinnej pieczy zastępczej.

Pracę z rodziną biologiczną dziecka przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w Powiecie Stalowowolskim organizuje gmina. Formy pomocy rodzinie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, znalazły odzwierciedlenie w rozwiązaniach prawnych, przyjętych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Koncepcja systemu rodzinnej pieczy zastępczej zakłada współpracę instytucji powiatowych i gminnych. Pierwszy obszar wspólny wyznacza praca **asystenta rodziny**, który przydzielany jest rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez kierownika ośrodka pomocy społecznej na wniosek pracownika socjalnego, który przeprowadził w tej rodzinie wywiad środowiskowy.

Asysta rodzinna rozszerza metody pracy socjalnej o nowe, bardziej skuteczne sposoby rozwiązywania złożonych problemów rodzin od lat znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Pozwala na prowadzenie intensywnej, wielokierunkowej pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Oddzielenie pomocy finansowej od bezpośredniej pracy w środowisku rodzinnym, efektywniej motywuje do zmian, rozwiązywania problemów socjalnych, psychologicznych i opiekuńczo-wychowawczych. Asysta rodzinna skierowana jest do środowisk przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzin z wieloma problemami, zagrożonych marginalizacją, wykluczeniem społecznym. Zadaniem asystenta rodziny jest całościowe wspieranie rodzin dysfunkcyjnych wychowujących małoletnie dzieci. Dotyczy to zwłaszcza rodzin, które znalazły się w ciężkim położeniu z powodów losowych (np. wypadek, choroba, śmierć jedyne go żywiciela rodziny) oraz rodzin żyjących w trudnych warunkach społeczno-ekonomicznych, tj. w długotrwałym stanie ubóstwa, bezrobociu, zagrożonych bezdomnością, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. W szerszym ujęciu może to dotyczyć rodzin wielodzietnych, niepełnych, w których żyją osoby przewlekle chore lub

niepełnosprawne. Dlatego tak ważne jest poszukiwanie metod pracy z rodziną, które umożliwiłyby odnalezienie sił i motywacji klientów do takiej zmiany, aby potrafili oni w ramach własnych zasobów poszukiwać rozwiązania problemów, by byli chętni do pracy nad podnoszeniem swoich umiejętności opiekuńczo-wychowawczych i do prowadzenia gospodarstwa domowego, aby w perspektywie stworzyć bezpieczne warunki do życia i rozwoju własnych dzieci. Jednym z głównych zadań asystenta jest opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Plan ten powinien być skoordynowany z planem pomocy dziecku, w przypadku gdy dziecko z tej rodziny zostało umieszczone w pieczy zastępczej.

Poniższa tabela przedstawia diagnozę problemu w Powiecie Stalowowolskim za 2023 r., czyli środowiska objęte asystenturą i zagrożone skierowaniem dzieci do pieczy zastępczej.

Tabela nr 3. Diagnoza sytuacji rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w poszczególnych gminach powiatu w 2023 r.

Gmina	I.p. asystentów	liczba rodzin objętych opieką asystenta	liczba dzieci w rodzinach objętych opieką asystenta	liczba dzieci wobec, których istnieje prawdopodobieństwo umieszczenia w pieczy zastępczej	wiek dzieci wobec, których istnieje prawdopodobieństwo umieszczenia w pieczy zastępczej
Stalowa Wola	1	11	22	2	8 lat, 3 lata
	2	11	23	0	0
	3	8	14	4	9 lat, 8 lat, 5 lat, 3 lata
Pysznica	1	7	20	0	0
Radomyśl	1	9	12	2	4 lata, 9 miesięcy
Bojanów	1	8	26	4	9 lat, 9 lat, 3 lata, 1 rok
Zaleszany	1	11	38	0	0
Zaklików	1	7	18	2	12 lat, 15 lat
	2	6	11	1	13 lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez gminy powiatu za 2023 r.

Na podstawie diagnozy sytuacji rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w poszczególnych gminach powiatu w 2023 r. dowiadujemy się, że pracę na rzecz tych rodzin prowadzi w całym powiecie **9 asystentów**. Obejmują swą opieką w sumie 78 rodzin, w których wychowuje się 184 dzieci. Analiza środowisk rodzinnych w Powiecie Stalowowolskim wskazuje, że wobec 15 dzieci w rodzinach objętych asystą rodzinną na terenie gminy Stalowa Wola, istnieje realne zagrożenie umieszczeniem w pieczy zastępczej. Natomiast celem działań asystenta jest pozostawienie dzieci w rodzinie biologicznej zapewniającej poczucie bezpieczeństwa i prawidłowy rozwój. Jednak brak motywacji dorosłych do zmiany lub brak właściwie prowadzonej pracy z rodziną wieloproblemową, zagrożoną marginalizacją społeczną może doprowadzić do odebrania dzieci z takiej rodziny i umieszczenia w pieczy zastępczej. Grupą szczególnego ryzyka są rodziny dysfunkcyjne, w których występują takie problemy jak: uzależnienia, przemoc, przestępczość, demoralizacja nieletnich. Brak przygotowania do życia w rodzinie, niezaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych, niski stopień odpowiedzialności za siebie i potomstwo, niedojrzałość emocjonalna, niezaradność, niski poziom umysłowy i kulturowy opiekunów, izolacja społeczna prowadzą do przenoszenia statusu osób wykluczonych na następne pokolenie. Dorośli często pogodzeni ze swym losem, na skutek wieloletniej, wyuczonej bezradności, czasem roszczeniowości, nie widzą możliwości lub też nie chcą zdobyć się na wysiłek, by poprawić warunki i jakość swego życia. Dlatego rola asystenta jest niezwykle ważna, ponieważ pomaga, uczy, wspiera i mobilizuje rodziców biologicznych do działania, aby samodzielnie potrafili pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Asystent rodziny towarzyszy rodzicom we wprowadzeniu zmian w swoim myśleniu, zachowaniu oraz otoczeniu, koniecznych do tego, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i prawidłowemu rozwojowi dzieci.

Asystent rodziny, mimo że podlega ośrodkowi pomocy społecznej, jest istotny z perspektywy pieczy zastępczej. Między innymi to asystent rodziny oraz koordynator rodzinnej pieczy zastępczej wydają opinię w sytuacji, gdy stwierdzone zostanie ustanie przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej i gdy pojawi się możliwość powrotu dziecka do jego rodziny. Placówki opiekuńczo-wychowawcze również współpracują z asystentem w zakresie wykonywanych zadań, w szczególności w zakresie przygotowania dziecka do samodzielnego życia. Ponadto organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny sytuacji dziecka w konsultacji w szczególności z odpowiednio: rodziną zastępczą albo prowadzącym rodzinny dom dziecka, pedagogiem, psychologiem, asystentem rodziny, przedstawicielem ośrodka adopcyjnego, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, rodzicami dziecka, z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej. Wprowadzenie wsparcia dla rodzin w ramach usługi asystenta rodziny dodatkowo wspiera kompleksowość działań instytucji pomocowych a w szczególności pracownika socjalnego podejmującego pracę socjalną z rodziną.

Drugi obszar współpracy dotyczy **współfinansowania pieczy zastępczej**. W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Jeżeli nie można ustalić powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, właściwy do ponoszenia wydatków jest powiat miejsca jego ostatniego zameldowania na pobyt stały. Natomiast jeżeli nie można ustalić miejsca ostatniego zameldowania dziecka na pobyt stały, właściwy do ponoszenia wydatków jest powiat miejsca siedziby sądu, który orzekł o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 4) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 5) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 6) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

- średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz środków finansowych na bieżące funkcjonowanie tej placówki.

Powiat i gmina dzielą również między siebie proporcjonalnie **odpłatność rodziców biologicznych** w zależności od ponoszonych w związku z opieką nad dzieckiem kosztów. W przypadku gdy za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinie pomocowej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym wydatki na opiekę i wychowanie dziecka albo średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo środki finansowe na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz środki finansowe na bieżące funkcjonowanie tej placówki poniosła gmina i powiat, uzyskaną opłatę, dzieli się proporcjonalnie do poniesionych wydatków.

2.2. Analiza danych i ewaluacja dotychczas obowiązującego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim na lata 2021 – 2023.

Na podstawie analizy danych dokonano ewaluacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim na lata 2021 – 2023 zrealizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli z zamiarem zbadania osiągniętych celów oraz dalszego planowania i rozwoju działań w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej.

Wskaźniki osiągnięcia celu głównego - rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowolskim:

✓ analiza porównawcza liczby nowoutworzonych rodzin zastępczych zawodowych w danym roku:

W latach 2021-2023 w Powiecie Stalowowolskim nie zgłosili się żadni nowi kandydaci gotowi sprawować funkcję rodziny zastępczej zawodowej. W analizowanym, trzyletnim okresie w Powiecie Stalowowolskim funkcjonowały dwie rodziny zawodowe:

- jedna o charakterze pogotowia rodzinnego, do której trafiają niemowlęta i najmłodsze dzieci wobec, których sąd rodzinny orzekł umieszczenie w pieczy zastępczej. Jest to opieka krótkoterminowa na czas trwającego postępowania sądowego, które ma na celu uregulowanie sytuacji prawnej dziecka poprzez powrót do rodziny biologicznej lub poprzez umieszczenie w rodzinie adopcyjnej. Małoletnie dzieci powierzone małżonkom sprawującym funkcję rodziny zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego w latach 2021-2023 decyzją sądu trafiały wyłącznie do rodzin adopcyjnych.

- druga rodzina zawodowa o charakterze specjalistycznym pełni pieczę nad małoletnim dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności. Z uwagi na deficyty rozwojowe oraz brak zgody opiekuna prawnego, małoletni nie otrzymał w Ośrodku Adopcyjnym w Rzeszowie pozytywnej kwalifikacji do adopcji. W rodzinie zastępczej - na czas kontynuowania nauki szkolnej - pozostaje również pełnoletnia wychowanka legitymująca się orzeczeniem o niepełnosprawności.

✓ analiza porównawcza liczby dzieci umieszczonych w różnych formach rodzinnej pieczy zastępczej:

Ogromny problem stanowi spadek zainteresowania pełnieniem funkcji rodzica zastępczego. Na podstawie dotychczasowej współpracy z rodzinami zastępczymi, a także badań kontrolnych NIK dotyczących lat 2012-2021 obejmujących 22 jednostki, w tym: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, 14 podmiotów pełniących w powiatach funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (PCPR, MOPR, MOPS), 7 ośrodków pomocy społecznej na terenie gmin, należy stwierdzić, że czynnikami utrudniającymi wykonywanie zadań związanych z pieczą zastępczą są: problemy opiekuńczo-wychowawcze wynikające m.in. z rosnącej liczby zaburzeń i dysfunkcji wśród dzieci, niski prestiż rodzicielstwa zastępczego, brak zrozumienia ze strony przedstawicieli różnych instytucji (np.

szkół), a także ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, zwłaszcza psychiatrów dziecięcych. Rodzina zastępcza zawodowa to najbardziej pożądana forma pieczy, ponieważ zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dzieci do 10 roku życia winny być umieszczane w rodzinnych formach pieczy. Jednak niewystarczająca liczba rodzin zastępczych oraz długotrwałe procedury sądowe dotyczące ostatecznego uregulowania sytuacji prawnej dziecka, skutkują umieszczaniem małoletnich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych o charakterze socjalizacyjnym. Nowelizacja cytowanej wyżej ustawy, zmniejszyła od stycznia 2021 r. liczbę miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z 30 – osobowych do 14 – osobowych. Niestety w ślad za tymi zmianami, nie zmniejszyła się liczba dzieci, które decyzją sądu zostają odebrane z rodzin biologicznych. Dlatego w latach 2021-2023 również w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Stalowej Woli brakowało wolnych miejsc dla dzieci, wobec których sąd rodzinny orzekł umieszczenie w pieczy zastępczej. W takiej sytuacji organizator rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowskim występuje z zapytaniem o możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów. Poniższa tabela wskazuje liczbę dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy poza Powiatem Stalowowskim w latach 2021-2023.

Tabela nr 4. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej poza Powiatem Stalowowskim w latach 2021-2023.

Lata	rodzinny dom dziecka	rodzina zastępcza zawodowa	rodzina zastępcza niezawodowa	rodzina spokrewniona
2021	1	2	19	5
2022	1	5	16	5
2023	1	6	11	4

Źródło: dane własne.

W latach 2021-2023 umieszczano małoletnich w rodzinnych formach pieczy zastępczej poza Powiatem Stalowowskim, w tym: jedno dziecko w rodzinnym domu dziecka; z 2 dzieci w 2021 r. do 6 w 2023 r. wzrosła liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych; z 19 dzieci w 2021 r. do 11 w 2023 r. zmniejszyła się liczba dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych; natomiast w rodzinach zastępczych spokrewnionych poza Powiatem Stalowowskim w analizowanym okresie 3 lat, liczba umieszczonych dzieci zmniejszyła się z 5 do 4.

Tabela nr 5. **Liczba i rodzaj rodzin zastępczych oraz dzieci w tych rodzinach w Powiecie Stalowowolskim w latach 2021-2023.**

Lata	liczba rodzin zastępczych spokrewnionych	liczba rodzin zastępczych niezawodowych	liczba rodzin zastępczych zawodowych	liczba dzieci
2021	19	12	2	49
2022	19	11	2	55
2023	17	9	2	49

Źródło: dane własne.

Statystyka powiatu w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej za okres 2021-2023 pokazuje, że zdecydowaną większość zastępczych środowisk stanowią rodziny spokrewnione, czyli najbliżsi krewni dziecka: dziadkowie lub starsze, pełnoletnie rodzeństwo. W analizowanym okresie zauważalny jest trend spadkowy w omawianej formie sprawowanej pieczy: z 19 do 17 rodzin spokrewnionych. Liczba rodziny niezawodowych również zmniejszyła się z 12 do 9, natomiast liczba rodzin zastępczych zawodowych utrzymuje się na stałym poziomie 2 rodzin. Liczba dzieci przebywających w w/w formach rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie analizowanego 3 – letniego okresu pozostała na poziomie 49.

- ✓ analiza porównawcza liczby zawartych umów na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej o charakterze specjalistycznym i rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego:

W analizowanym okresie 2021-2023 w Powiecie Stalowowolskim zawarte zostały umowy z dwiema rodzinami zawodowymi: rodziną zastępczą zawodową o charakterze specjalistycznym oraz rodziną zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego. Nie zgłosili się nowi kandydaci gotowi pełnić funkcję rodziny zastępczej zawodowej.

- ✓ analiza porównawcza liczby dzieci opuszczających w danym roku różne formy rodzinnej pieczy zastępczej i powracających do rodziny biologicznej:

W omawianym trzyletnim okresie, jedno dziecko przebywające w rodzinie zastępczej zawodowej o charakterze specjalistycznym, powróciło decyzją sądu rodzinnego pod opiekę rodziny biologicznej. Powyższa analiza danych i ewaluacja dotychczas obowiązującego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim na lata 2021–2023 wskazuje na konieczność prowadzenia działań informujących i promujących rodzicielstwo zastępcze wśród lokalnej społeczności. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej na bieżąco informował za pośrednictwem strony internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli (WWW.pcprstwola.naszaplacowka.pl) o poszukiwaniu kandydatów do pełnienia różnych form rodzinnej pieczy zastępczej. Prowadzone były również działania

informujące i promujące rodzicielstwo zastępcze na głównej stronie serwisu internetowego poświęconego miastu Stalowa Wola i okolicom (WWW.stalowka.net)

Na tablicach ogłoszeń Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli oraz Starostwa Powiatowego na stałe zawieszone były plakaty promujące rodzicielstwo zastępcze. Ponadto przekazywano materiały informacyjne do innych instytucji współpracujących na rzecz rodziny i dziecka. W latach 2021-2023 organizowane były coroczne Pikniki Rodzinne m.in. w celu budowania pozytywnego przekazu na temat rodzicielstwa zastępczego do społeczności lokalnej. Na organizowanych spotkaniach kadr pomocy społecznej oraz pracowników działających w obszarze pomocy dziecku i rodzinie dyskutowano jak wspierać i rozwijać rodzicielstwo zastępcze w powiecie.

2.3. Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowskim.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobowiązuje samorządy do rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, których celem powinny być działania profilaktyczne i przejście od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej - jest to stopniowy proces deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w Polsce. Za tym procesem przemawia szereg argumentów. Po pierwsze opieka rodziców zastępczych daje większe szanse, niż opieka wychowawcy na pojawienie się więzi między opiekunem a dzieckiem, ponieważ indywidualna troska i prawidłowo nawiązana więź stanowią dla dziecka źródło poczucia własnej wartości. Skutkuje to większą motywacją do podejmowania wyzwań, związanych m.in. z nauką czy kontaktami społecznymi. Po drugie, rodzice zastępczy dostarczają wzorców prawidłowo funkcjonujących w relacjach rodzicielskich i małżeńskich, które stanowią podstawę budowania zdrowych związków z innymi ludźmi. Po trzecie, istnieją dowody naukowe na to, że opieka instytucjonalna we wczesnym okresie życia dziecka wywiera negatywny wpływ na wszystkie obszary rozwoju, w tym powoduje trudności intelektualne, behawioralne i społeczne w późniejszych latach. Po czwarte, rodzinne formy pieczy zastępczej zapewniają dłuższe wsparcie dla usamodzielnionych – nawet gdy młodzież formalnie opuszcza rodzinę zastępczą, faktycznie może liczyć na jej pomoc.¹

Zadania opieki wykonują instytucje samorządowe. W obszarze pieczy zastępczej zadania na terenie Powiatu Stalowowskiego realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli. Piecza zastępcza obejmuje pieczę rodzinną i instytucjonalną.

¹ M. Bitner, J. Luberańska-Gruca, E. Wojtasińska, A. Skalec, B. Kulig, A. Kwaśniewska-Sadkowska, D. Iwanowski, *Postępy deinstytucjonalizacji pieczy rodzinnej*, Warszawa 2018, s. 9.

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Podleśna Przystań” jest jednostką prowadzoną przez Powiat Stalowowolski. Jako placówka socjalizacyjna pod nazwą Dom Dziecka w Stalowej Woli przy ul. Podleśnej 6 do 31 grudnia 2020 r. przeznaczona była dla 30 wychowanków. W związku ze zmianą ustawowych standardów w instytucjonalnej pieczy zastępczej – placówka przez cały 2020 rok prowadziła intensywne działania zmierzające do ograniczenia liczby wychowanków z uwzględnieniem kryterium wiekowego. Wojewoda Podkarpacki decyzją z dnia 22 listopada 2020 r. znak: S. I.-9036-7/10 zezwolił z dniem 1 stycznia 2021 r. Powiatowi Stalowowolskiemu na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego pod nową nazwą: **Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Podleśna Przystań”** z regulaminową liczbą miejsc 14 z siedzibą w Stalowej Woli przy ul. Podleśnej, pod numerem 6, w celu świadczenia przez tę placówkę, zgodnie z jej typem, pomocy dzieciom w niej umieszczonym, na poziomie obowiązującego standardu. Zezwolenie wydano na czas nieokreślony. Placówka swą opieką obejmuje dzieci pozbawione na mocy postanowienia sądu rodzinnego całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej.

Dotychczasowa współpraca Powiatu Stalowowolskiego z podmiotami, którym zlecono realizację zadań przebiega pomyślnie i realizowana jest zgodnie z przepisami prawa oraz z obowiązującymi standardami. Ze względu na specyfikę tej działalności, zaplecze lokalowe i zasoby ludzkie, powiat nie miałby możliwości samodzielnej realizacji niżej opisanych i ustawowo określonych zadań.

Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego poprzez swoje zaangażowanie, aktywność, oraz wysoki poziom realizowanych zadań i skupienie w swoich szeregach ludzi najaktywniejszych pragnących rozwiązywać ważne problemy społeczne w istotny sposób wpływają na jakość życia w powiecie. W znaczący sposób wspierają Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli w realizacji zadań wynikających z przepisów prawa.

Zadaniem realizowanym przez Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta z siedzibą w Stalowej Woli przy ul. Popiełuszki 4, jest prowadzenie dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego. W miejsce dotychczasowego Domu Dziecka pn. „Ochronka” im. św. Brata Alberta dla 30 dzieci, powstały dwie placówki, które są upoważnione do bezpośredniego wykonywania powyższego zadania: **Dom dla Dzieci i Młodzieży im. św. Brata Alberta** przy ul. Wałowej 46 dla 14 wychowanków (decyzja Wojewody Podkarpackiego z dnia 3 listopada 2020 r. znak: S-I.9423.3.10.2020.AKO zezwalająca na prowadzenie placówki na czas nieokreślony) oraz **Dom dla Dzieci i Młodzieży im. św. Jana Pawła II** przy ul. Wałowej 46A dla 14 wychowanków (decyzja Wojewody Podkarpackiego z dnia 3 listopada 2020 r. znak: S-I.9423.3.11.2020.AKO zezwalająca na prowadzenie placówki na czas nieokreślony). Dom dla Dzieci i Młodzieży im. św. Brata Alberta oraz Dom dla Dzieci i Młodzieży im. św. Jana Pawła II są to koedukacyjne, katolickie, niepubliczne placówki opiekuńczo-wychowawcze,

obejmująca opieką dzieci i młodzież powyżej 10 roku życia do lat 18, przy czym w szczególnie uzasadnionych przypadkach spowodowanych kontynuowaniem nauki szkolnej, może obejmować młodzież powyżej lat 18, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 lat. Placówki zapewniają dzieciom i młodzieży opiekę wychowawczą oraz stwarzają warunki do prawidłowego rozwoju, zgodnie z obowiązującymi standardami. Jeżeli powrót dziecka do rodziny nie jest możliwy, czynione są starania w kierunku umieszczenia go w rodzinach adopcyjnych, zastępczych lub innych formach opieki.

Zadaniem zleconym do realizacji Stowarzyszeniu Opieki nad Dziećmi „Oratorium” im. Bł. Ks. Bronisława Markiewicza z siedzibą w Stalowej Woli przy ul. Ofiar Katynia 57, jest prowadzenie **Placówki Interwencyjnej dla Dzieci i Młodzieży** dla 8 wychowanków w wieku powyżej 10 roku życia do lat 17 oraz zadanie polegające na wsparciu prowadzenia placówki wsparcia dziennego dla 80 wychowanków, obejmującej zakresem działania świetlicę socjoterapeutyczną i klub młodzieżowy.

Tabela nr 6. *Liczba wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w Stalowej Woli w latach 2021-2023.*

Lata	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Podleśna Przystań” przy ul. Podleśnej 6	Dom dla Dzieci i Młodzieży im. św. Brata Alberta przy ul. Wałowej 46	Dom dla Dzieci i Młodzieży im. św. Jana Pawła II przy ul. Wałowej 46A	Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży
2021	15	16	16	13
2022	17	15	18	12
2023	16	16	17	13

Źródło: dane własne placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Analizując dane z powyższej tabeli za okres minionych 3 lat, należy stwierdzić, że liczba dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nieznacznie wzrosła: z **60** wychowanków w 2021 r. do **62** wychowanków w latach 2022 i 2023.

Wobec braku osób chętnych do pełnienia funkcji rodzin zastępczych oraz braku miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, co skutkuje trudnością w realizacji postanowień sądowych o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, Powiat Stalowowski/Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli przystąpiło na zasadzie partnerstwa do realizacji w okresie od listopada 2023 r. do lutego 2026 r. – projektu pn. „**Zwiększenie dostępu do usług wspierających funkcjonowanie dzieci, młodzieży, rodzin biologicznych i pieczy zastępczej**” w odpowiedzi na nabór nr **FEPK.07.19-IP.01-001/23** prowadzony w trybie niekonkurencyjnym w ramach programu

**Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 priorytet 7 Kapitał ludzki gotowy do zmian,
Działanie 7.19 Integracja społeczna.”**

Celem projektu jest zwiększenie dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej w formach zdeinstytucjonalizowanych w Województwie Podkarpackim w okresie od listopada 2023 r. do lutego 2026 r. W ramach projektu zaplanowano m.in. propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego w celu powstawania rodzinnych form pieczy zastępczej. Oznacza to, że Powiat Stalowowolski biorąc udział w powyższym projekcie uczestniczyć będzie w działaniach promujących rodzinne formy pieczy zastępczej na poziomie Województwa Podkarpackiego. W okresie realizacji projektu zaplanowano:

- dwie konferencje na terenie województwa dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej;
- ogólnowojezdkie spotkanie informacyjno-edukacyjne pn. Dzień Rodzicielstwa Zastępczego (wydarzenie 2-dniowe, 2 edycje w 2024 r. i 2025 r.);
- kampanię społeczną zachęcającą do tworzenia rodzinnych form pieczy prowadzoną w internecie; opracowanie strony internetowej oraz prezentacji promującej pieczę zastępczą; kampanię Google Ads; produkcję spotu reklamowego i filmu promującego pieczę zastępczą. Kampania społeczna obejmuje: stworzenie marki (od projektu aż po materiały potrzebne w komunikacji i promocji), prowadzenie kanałów w mediach społecznościowych (Facebook, Instagram) oraz prowadzenie kampanii reklamowej mającej na celu rozpoznawalność oraz podniesienie świadomości na temat pieczy zastępczej;
- lokalne spotkania informacyjno-edukacyjne na terenie Województwa Podkarpackiego (10 spotkań) w celu edukowania i promowania idei rodzicielstwa zastępczego. Mają one pokazać, że osoby, które nie są rodzicami dziecka, opiekując się nim, dają mu szansę na wzrastanie w warunkach zbliżonych do naturalnych.

Projekt zakłada wsparcie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej oraz innych całodobowych instytucji opieki, w których przebywają dzieci i młodzież m.in. poprzez:

- promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, usługi wsparcia dla osób i rodzin zastępczych oraz kandydatów, tworzenie rodzinnych form opieki zastępczej, w tym: konferencje, spotkania informacyjno-edukacyjne, kampanie społeczne, wyjazdy studyjne, upowszechnianie działań innowacyjnych w zakresie powstawania rodzinnych form pieczy zastępczej,
- kompleksowe wsparcie dla rodziców zastępczych i kandydatów na rodziców zastępczych oraz rodzin pomocowych, m.in. prawne, psychologiczne, grupy wsparcia, szkolenia, warsztaty, pomoc przy sprawowaniu opieki nad dziećmi,
- propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego w zakresie powstawania rodzinnych form pieczy zastępczej.

W projekcie oprócz wspierania systemu pieczy zastępczej istotne jest zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy, czyli działania profilaktyczne wzmacniające więzi rodzinne i kompetencje opiekuńczo-wychowawcze.

Wprowadzane zmiany systemowe i postępujący proces deinstytucjonalizacji mają na celu osiągnięcie standardów, w których młodsze dzieci nie będą umieszczane w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a niezależnie od wieku i stanu zdrowia, te które już się w nich wychowują, aby miały szansę na przejście pod opiekę rodziców zastępczych lub adopcyjnych. To pozwoli na ograniczenie strat emocjonalnych związanych z umieszczeniem w pieczy instytucjonalnej oraz stworzy możliwość nawiązywania więzi, które są niezbędne do harmonijnego rozwoju dziecka.

Niezależnie od działań promujących rodzinne formy pieczy i angażowania się w projekty dotyczące rozwoju tej pożądanej formy pieczy zastępczej, równolegle podejmowane są działania w celu rozwiązywania aktualnych problemów z realizacją postanowień sądów rodzinnych o zabezpieczeniu dzieci. Poszukując możliwych do wdrożenia działań, które zapobiegą niewydolności systemu na poziomie lokalnym (z powodu braku wolnych miejsc w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej) i, aby zapobiec sytuacji, w której nie będzie możliwa realizacja postanowień sądowych, podejmowane są starania w kierunku utworzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie Powiatu Stalowowolskiego z regulaminową liczbą 14 miejsc. Takie rozwiązanie w pełni zabezpieczy potrzeby lokalne i w sposób kompleksowy zapewni opiekę nad dziećmi umieszczonymi zgodnie z postanowieniem sądu w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

2.4. Cele i zadania programu.

Cel główny niniejszego programu to: **„Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowolskim.”** Cel ten został rozwinięty o sześć celów szczegółowych, które wskazują na główne obszary działania powiatu w obrębie zadań wynikających z rodzinnej pieczy zastępczej, tj.:

1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnych form pieczy zastępczej.
2. Pozyskiwanie kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Wspieranie istniejącego systemu rodzinnej pieczy zastępczej.
4. Przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym oraz wypaleniu zawodowemu poprzez świadczenie pomocy specjalistycznej na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej oraz umieszczonych w nich dzieci.
5. Współpraca ze środowiskiem lokalnym na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej.
6. Doskonalenie zawodowe kadry realizującej zadania na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej.

Cel główny: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowskim.

Cele szczegółowe	Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy	Okres realizacji
1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnych form pieczy zastępczej.	- Poszukiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych poprzez zamieszczanie informacji i ogłoszeń na stronie internetowej PCPR w Stalowej Woli. - Umieszczanie informacji o poszukiwaniu kandydatów do pełnienia rodzinnych form pieczy zastępczej na tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego oraz PCPR w Stalowej Woli. - Informacje o poszukiwaniu kandydatów do pełnienia rodzinnych form pieczy zastępczej w lokalnych mediach. - Poszukiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych poprzez dystrybucję materiałów informacyjnych jednostkom działającym na rzecz rodziny i dziecka.	- liczba informacji i ogłoszeń na stronie internetowej PCPR; - liczba i rodzaj informacji zamieszczonych na tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Stalowej Woli oraz PCPR w Stalowej Woli; - liczba informacji zamieszczonych w lokalnych mediach; - liczba jednostek, którym przekazano materiały informacyjne.	PCPR w Stalowej Woli - organizator rodzinnej pieczy zastępczej/ instytucje współpracujące.	2024-2026
2. Pozyskiwanie kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej.	- Indywidualne spotkania i rozmowy z potencjalnymi kandydatami do pełnienia rodzinnych form pieczy zastępczej. - Nabór, kwalifikowanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze oraz do prowadzenia rodzinnego domu dziecka;	- liczba spotkań z potencjalnymi kandydatami do pełnienia rodzinnych form pieczy zastępczej; - liczba kandydatów przeszkolonych do pełnienia rodzinnych form pieczy zastępczej oraz do prowadzenia rodzinnego domu dziecka;	PCPR w Stalowej Woli - organizator rodzinnej pieczy zastępczej.	2024-2026

	- Poszukiwanie rodziców zastępczych wśród dalszych krewnych dziecka zagrożonego umieszczeniem w pieczy instytucjonalnej.	- liczba pozyskanych rodzin zastępczych dla dziecka zagrożonego umieszczeniem w pieczy instytucjonalnej;		
3. Wsparcie istniejącego systemu rodzinnej pieczy zastępczej.	- Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych mających na celu rozwijania kompetencji wychowawczych; - Wsparcie funkcjonowania grupy wsparcia dla rodzin zastępczych; - Starania o utworzenie rodzinnego domu dziecka; - Starania o pozyskanie rodzin zastępczych pełniących funkcję rodziny pomocowych; - Organizacja imprez integrujących rodziny zastępcze i ich wychowanków. - Realizacja programów/projektów na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej.	- liczba zorganizowanych szkoleń; - liczba zorganizowanych grup wsparcia; - liczba rodzinnych domów dziecka; - liczba rodzin pełniących funkcję rodziny pomocowej; - liczba zorganizowanych imprez; - liczba i nazwa zrealizowanych programów/projektów.	PCPR w Stalowej Woli - organizator rodzinnej pieczy zastępczej/ instytucje współpracujące/ organizacje pozarządowe	2024-2026
4. Przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym oraz wypaleniu zawodowemu poprzez świadczenie pomocy specjalistycznej na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej oraz umieszczonych w nich dzieci.	- Priorytetowy dostęp rodzin zastępczych do usług poradni psychologiczno-pedagogicznej i jednostek specjalistycznego poradnictwa. - Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz z zakresu prawa rodzinnego na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej i umieszczonych w nich dzieci przez specjalistów zatrudnionych w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej PCPR w Stalowej Woli. - Objęcie na wniosek rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka opieką koordynatora.	- liczba rodzin, którym udzielono pomocy w dostępie do usług poradni psychologiczno-pedagogicznej i innych jednostek specjalistycznego poradnictwa; - liczba zatrudnionych specjalistów oraz liczba rodzin oraz dzieci, które skorzystały z oferty pomocy specjalistycznej; - liczba zatrudnionych koordynatorów oraz liczba rodzinnych form pieczy zastępczej objętych opieką koordynatora.	PCPR w Stalowej Woli - organizator rodzinnej pieczy zastępczej/ instytucje współpracujące	2024-2026

5. Współpraca ze środowiskiem lokalnym na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej.	- ośrodki pomocy społecznej gmin Powiatu Stalowowolskiego; - sądy i organy pomocnicze; - placówki oświatowe; - placówki ochrony zdrowia; - ośrodki adopcyjne; - placówki wsparcia dziennego; - organizacje pozarządowe działające na rzecz dziecka i rodziny;	- liczba i nazwa instytucji lub organizacji pozarządowych, z którymi współpracowano na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej.	PCPR w Stalowej Woli - organizator rodzinnej pieczy zastępczej/ instytucje współpracujące	2024-2026
6. Doskonalenie zawodowe kadry realizującej zadania na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej.	- Udział w warsztatach/szkoleniach/konferencjach w obszarze pomocy dziecku i rodzinie;	- liczba warsztatów/szkoleń/konferencji oraz liczba przeszkolonych pracowników.	PCPR w Stalowej Woli - organizator rodzinnej pieczy zastępczej/ instytucje współpracujące	2024-2026

2.5. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2024-2026.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w art. 180 określa, że do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Określając niniejszy limit dokonano analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowolskim. Zasięgnięto informacji z gmin powiatu na temat liczby rodzin oraz dzieci w rodzinach objętych w 2023 r. opieką asystenta. Określono ilość rodzin oraz wiek dzieci wobec, których istnieje prawdopodobieństwo umieszczenia w pieczy zastępczej.

Wzięto pod uwagę przepisy regulujące rodzinną pieczę zastępczą zgodnie z Rozdziałem 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tak, aby limit dostosować do potrzeb związanych z koniecznością zapewnienia dzieciom profesjonalnej opieki oraz zaplanować z odpowiednim wyprzedzeniem wynikające z tego faktu wydatki w planach finansowych budżetu powiatu.

Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych na poniższe lata przewiduje:

- **w roku 2024 – łączną liczbę rodzin zawodowych wynoszącą: 4**
- **w roku 2025 – łączną liczbę rodzin zawodowych wynoszącą: 5**
- **w roku 2026 – łączną liczbę rodzin zawodowych wynoszącą: 6**

Zwiększenie efektywności podejmowanych działań jest możliwe tylko w przypadku kompleksowego spojrzenia na problemy rodziny i podjęcia systemowych rozwiązań, dzięki którym rodzina uzyska potrzebną pomoc. Istotnym elementem programu jest zwiększenie świadomości i zaangażowania instytucji z terenu powiatu, poprzez aktywnie włączenie się w promowanie idei rodzicielstwa zastępczego oraz niesienie wsparcia rodzinom zastępczym w wypełnianiu ich funkcji.

3. Finansowanie, monitoring i ewaluacja.

FINANSOWANIE:

Projektowane źródła finansowania Programu:

1. Środki z budżetu Powiatu Stalowowolskiego.
2. Środki z budżetu państwa.
3. Środki z budżetów samorządów gminnych.
4. Środki z budżetów powiatowych.
5. Środki finansowe pozyskane z funduszy europejskich.
6. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowe wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu pieczy zastępczej.
7. Środki z budżetów organizacji pozarządowych.
8. Inne źródła.

MONITORING:

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim określa perspektywę rozwoju pieczy zastępczej w latach 2024-2026. Program ma charakter otwarty i elastyczny. Pojawienie się nowych możliwości organizacyjnych, prawnych czy też zidentyfikowanie nowych potrzeb społecznych będzie uzasadniało uzupełnienie programu o nowe zapisy.

Monitoring programu ma na celu pomiar postępu oraz kontrolowanie, czy wszystkie zaplanowane czynności przebiegają zgodnie z planem na każdym etapie realizacji projektu.

Skuteczna realizacja niniejszego programu będzie uzależniona od dostępności środków finansowych niezbędnych do realizacji zapisów programu, zaangażowania lokalnych zasobów instytucjonalnych we wspólne działania, koordynacji działań i współpracy zainteresowanych podmiotów oraz zaangażowania kandydatów do pełnienia funkcji zawodowych rodzin zastępczych.

EWALUACJA:

Ewaluacja programu będzie przebiegała poprzez zbieranie, analizę i interpretację danych. Uzyskane dane pozwolą na ocenę wartości programu oraz pomogą w dalszym planowaniu, realizacji i rozwoju jego działań. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programu. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych celów i zaplanowanych do realizacji zadań. Ewaluacja Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim na lata 2024-2026 będzie stanowić podstawę do ewentualnej modyfikacji ujętych w nim celów i zadań lub zdefiniowaniu nowych.

Zakończenie.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim na lata 2024-2026 został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Stanowi on próbę wyznaczenia jak najlepszego kierunku działań w środowisku lokalnym, tak, aby praca nad rozwojem i wspieraniem rodzinnej pieczy zastępczej spełniała wszystkie standardy w tym zakresie.

Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli pełniącego funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Stalowowolskim od wielu lat koncentrują się na rozwoju tej efektywnej wychowawczo i korzystnej ekonomicznie formy opieki zastępczej.

Zastępcze, rodzinne formy opieki nad dzieckiem są najlepszym rozwiązaniem w sytuacji, kiedy dziecko pozbawione jest możliwości wzrastania i rozwoju w rodzinie naturalnej. Rodziny zastępcze zapewniają bowiem w sposób właściwy potrzeby emocjonalne dzieci: potrzeby miłości, poczucia bezpieczeństwa, akceptacji, przynależności. Ponadto wychowanie w warunkach rodzinnych daje dzieciom pozbawionym opieki przez rodzinę naturalną możliwość wszechstronnego przygotowania się do samodzielnego i odpowiedzialnego życia.

Skuteczna praca z dziećmi kierowanymi do rodzinnej pieczy zastępczej oraz skuteczna praca z rodzinami zastępczymi mająca na celu zapewnienie dziecku właściwej opieki i wychowania w rodzinie zastępczej oraz umożliwienie mu jak najszybszego powrotu do rodziny naturalnej, wymaga zaangażowania i dużej odpowiedzialności ze strony osób otrzymujących wsparcie, jak również ze strony wielu instytucji: samorządów, władz lokalnych, sądów, gmin i ośrodków pomocy społecznej działających na terenie powiatu, poradnictwa rodzinnego, lokalnych organizacji pozarządowych, placówek oświatowych, placówek ochrony zdrowia itp. Tylko przy pełnej współpracy w/w instytucji realizacja programu może być pełna i efektywna.

Istniejące zasoby Powiatu Stalowowolskiego w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną, jak również pieczy zastępczej stanowią solidną bazę umożliwiającą w dużej mierze zaspokajanie występujących problemów społecznych. Niezbędne jest wdrażanie nowych inicjatyw, aby skala problemu dzieci osieroconych i opuszczonych stale malała, aby dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki ze strony rodziców biologicznych lub krewnych zapewnić opiekę i wychowanie w rodzinnej pieczy zastępczej oraz umożliwić jak najszybszy powrót do rodziny naturalnej, a gdy jest to niemożliwe dążyć do uregulowania sytuacji prawnej dziecka poprzez umieszczenie w rodzinie adopcyjnej. Realizacji tego celu służą założenia i zaplanowane działania w ramach Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Stalowowolskim na lata 2024-2026.